

MOLIÈRE

PONAS DE PURSONJAKAS

Vertė

A. GRICIUS

VEIKĖJAI

Ponas de Pursonjakas

Orontas

Žiuli, Oronto dukterė

Erastas, Žiuli mylimasis

Nerina

Liusetė

Sbrigani

I gydytojas

II gydytojas

Vaistininkas

Valstietis

Valstietė

I šveicaras

II šveicaras

Policininkas

Du kareiviai

PIRMAS VEIKSMAS

(Scenoje – Erastas, Žiuli ir Nerina.)

ŽIULI. Dėl dievo, Erastai, mus gali pamatyti! Aš virpu tik apie tai pamanius!

ERASTAS. Bet juk nieko nėra!

ŽIULI. (*neramiai*) Pasidairyk, Nerina! Kad kartais kas nors neateitų!

NERINA. (*eina scenos gilumon*) Pasikliaukite manimi ir drąsiai sakykite viens kitam visa, ką norite.

ŽIULI. Ar tamsta ką nors sugalvojai? Ir ar, tamsta, Erastai, turi vilties, kad tamstai pavyks suardyti tą siaubingą santuoką, kurią sumanė mano tėvas?

ERASTAS. Dėl to dalyko mes triūsiame neatlyždami ir jau nemaža pasiekėme. Tikiuosi, mums pavyks suardyti tą juoko vertą užmačią.

NERINA. (*pribėga prie Žiuli*) Tamstos tėvelis, dievaži!

ŽIULI. Ach, greičiau skirstykimės!

NERINA. Ne, ne, ne, sėdėkite ramiai! Aš suklydau!

ŽIULI. Dėl dievo, Nerina! Kokia tu kvaiša! Tu mane taip išgąsdinai!

ERASTAS. Taip, brangioji Žiuli, mes apsvarstėme daugybę būdų. Ir tamstai sutikus, mūsų žygių niekas nesustabdys! Tamsta neklausk, kaip mes ketinam veikti. Tamsta pati viską pamatysi ir pasijuoksi. Mes laikome tamstai nelauktus malonumus, kaip teatre, o tuo tarpu nieko nepasakysime. Tik žinok, kad visiems žygiams vadovaus išmisli Nerina ir vikrus Sbrigani.

NERINA. Suprantama! Ką gi tas tamstos tėtūšis, ar jis pokštauja, ar ką, sumanęs tamstą išleisti už to pono de Pursonjako iš Limožo, kurio pats kaip gyvas nėra matęs? Argi įmanoma, kad dėl kokių ten atliekamų trijų – keturių tūkstančių ekiu jis nušalino jaunavedį, tamstos širdžiai mielą? Ir argi tokia mergelė, kaip tamsta, tik todėl gimei šiame pasaulyje, kad ištekėtum už limožiečio? Jei jau jis taip įsigeidė vesti, tai tegu ieškosi žmonos savo Limože! Jau tik jo vardas mane sukrečia piktumu! Ponas de Pursonjakas! Juk dėl to pasiusti galima! Juk jei net nieko kito nebūtų, kaip tik tas vardas, - tai ir tuo atveju išardyčiau tą santuoką, arba aš – nebūčiau aš. Niekada tamsta nebūsi ponia de Pursonjak! Niekada aš nepakėsiu to de Pursonjako! Iš mes jam iškrėsime tokių pokštų, kad jis pats išdums į savo Limožą, tas ponas de Pursonjakas!

ERASTAS. O štai ir mūsų meilusias neapolietis!

SBRIGANI. (*jeina*) na, gerbiamasis, tamstos keistuolis atvyko! Aš jį mačiau diližanų stotyje. Kai jis pusryčiavo, aš jį stebėjau, ir dabar aš jį atmintinai pažįstu! Nekalbėsiu apie jo išvaizdą, patys

pamatysite, kokį jį gamta sutvėrė. Kas dėl jo proto, tai jis yra vienas iš tų žmonių, kurie patys lenda į visus spąstus, kokius tik jam paspėsi! Mums visai tinkamas žmogus.

ERASTAS. Tai tiesa?

SBRIGANI. Jei tik aš teisingai pažįstu žmones!

NERINA. (*rodydama Sbrigani*) Gerbiamoji, tamsta matai įžymybę! Tamstos reikalai geresnių rankų surasti negalėjo. Sbrigani – mūsų gdynės didvyris tuose reikaluose, su kuriais mums teks susidurti! Tas žmogus savo gyvenime dvidešimt kartų bevelijo susipažinti su galeromis, kad tik galėtų suteikti paslaugų savo bičiuliams. Jis moka užbaigti pačius painiausius reikalus ir buvo išstremtas iš savo tėvynės už dievai žino kiek taurių žygių, kuriuos įvykdė tik dėl savo didžiadvasiškumo!

SBRIGANI. Tamsta teiki man garbę savo pagyrais ir man drovu jų klausytis! Dar labiau pagrįstai galėčiau iškelti tamstos žygdarbius, pavyzdžiui, šlovę, kurią tamsta nusipelnei pavogdama dvidešimt tūkstančių ekiu iš to jauno užsieniečio, kurį atvedė pas tamstą į svečius; arba tai, kaip graščiai tamsta pasirašė padirbtą sutartį, kuri paleido elgetomis ištisas šeimas; arba kaip tamsta sugebėjai išsiginti užstatytų tamstai stambių vertybių, arba kaip tamsta su tikru didingumu liudijai teisme, ir dėl tamtos parodymų buvo pakarti du nekalti žmonės!

NERINA. Vis tai smulkmenos ir niekai! Apie juos neverta nė kalbėti ir tamstos pagyrai verčia mane rausti.

SBRIGANI. Aš sutinku gerbti tamstos kuklumą! Liaukimės apie tai. Pravarčiau bus tuoj imtis reikalo ir dėl to aš skubėsiu pas mūsų provincialą, o tamsta laikyk pasiruošus kitus mūsų komedijos dalyvius.

ERASTAS. (*kreipiasi į Žiuli*) Dėl dievo, brangioji, neužmiršk tamsta savo rolės! Daryk taip, kaip esame susitarę: nuduok, tamsta, kad esi laiminga dėl tėvo sprendimo!

ŽIULI. Na, tai aš sugebėsiu padaryti!

ERASTAS. Tačiau, gražioji Žiuli, kas bus, jei visi mūsų užsimojimai nueis niekais?

ŽIULI. Tada tėvui pasakysiu tikruosius savo jausmus.

ERASTAS. O jei jis spirsis siekti savo, visai nepaisydamas tamstos jausmų?

ŽIULI. Tada aš pagrasinsiu stosianti į vienuolyną!

ERASTAS. Bet jei jis ir tada vers tamstą tekėti už jo parinktinio?

ŽIULI. Ką gi aš dar galiu tamstai pasakyti?

ERASTAS. Ką tamsta dar gali man pasakyti?

ŽIULI. Taip.

ERASTAS. Tai, kas sakoma mylint!

ŽIULI. Būtent, ką gi?

ERASTAS. Kad jokios jėgos tamstos neprivers ir, nepaisant tėvo valios, tamsta busi manąja.

ŽIULI. Dieve mano, tuo tarpu būk tamsta patenkintas mano poelgiais, negundyk mano širdies. Neversk tamsta kalbėti mane apie kraštutinumus, kurių galbūt ir neprireiks.

ERASTAS. Na, ką gi darysi! (*Erastas ir Žiuli išeina.*)

SBRIGANI. Štai tas mūsų didvyris!

NERINA. Ach, tik žiūrėkite j jį! (*Išeina.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. (*ateina iš gilumos. Atsigręžęs atgal, kreipiasi į žmones, kurie jį lydi*) Kas gi tai! Kas čia dedasi? Ko jums reikia? Koks pakvaišęs miestas! Negali nė žingsnio žengti nesekamas kokių ten pašlemėkų, kurie vaiposi ir šaiposi tau į veidą! Imk mane velniai, jei aš nesušveisiu porą kartų į sprandą tam, kuris prie manęs prilįs!

SBRIGANI. (*tiems patiems žmonėms*) Kas čia darosi, ponai? Ką visa tai reiškia? Ko jums reikia? Argi galima taip tyčiotis iš tauraus keleivio?

PONAS DE PURSONJAKAS. Štai pagaliau nors vienas protingas žmogus.

SBRIGANI. Ar jums ne gėda? Kas gundo jus šaipytis?

PONAS DE PURSONJAKAS. Visai teisingai!

SBRIGANI. Argi tas ponas kuo nors juokingas?

PONAS DE PURSONJAKAS. Žinoma, ne!

SBRIGANI. Argi jis kitoks, kaip visi?

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar aš koks kuprius ar šleivakojis?

SBRIGANI. Reikia sugebėti skirti žmones.

PONAS DE PURSONJAKAS. Tiesa.

SBRIGANI. Jau viena to pono povyza kelia pagarbumą.

PONAS DE PURSONJAKAS. Teisybė.

SBRIGANI. Tuoj matyt kilmingas žmogus.

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip, aš bajoras iš Limožo miesto!

SBRIGANI. Didelės išminties žmogus!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ir labai išmokslintas.

SBRIGANI. Jo atvykimas į jūsų miestą teikia jums garbę.

PONAS DE PURSONJAKAS. Be abejojimo!

SBRIGANI. Tas ponas niekuo nėra juokingas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Žinoma!

SBRIGANI. Ir kas jį pašiepia, tas gaus iš manęs pylos!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*kreipiasi į Sbrigani*) Gerbiamasis, aš tamstai labai daug skolingas!

SBRIGANI. Man nepaprastai skaudu matyti, kaip pas mus Paryžiuje sutinka tokią asmenybę, kaip tamstą! Viso miesto vardu aš tamstos prašau atleidimo.

PONAS DE PURSONJAKAS. Esu tamstos tarnas.

SBRIGANI. Aš tamstą, gerbiamasis, mačiau šį rytą. Tamsta atvykai diližanu. Aš mačiau tamstą pusryčiaujant ir gėrėjaisi, su koku grakštumu tamsta valgei! Aš iš karto pasijutau tamstos draugu! Kiek teko man išgirsti, tamsta mūsų mieste pirmą kartą? Labai džiaugiuosi tamstą sutikęs ir galėdamas tamstai pasiūlyti savo paslaugas. Aš galiu palydėti tamstą pro tą publiką, kuri, deja, ne visada sugeba išreikšti padoriems žmonėms deramą pagarbą.

PONAS DE PURSONJAKAS. O, tamsta per daug malonus!

SBRIGANI. Aš jau tamstai sakiau: Tik pamatęs pajutau tamstai palankumo jausmą!

PONAS DE PURSONJAKAS. Labai sujaudintas.

SBRIGANI. Man patiko tamstos veidas.

PONAS DE PURSONJAKAS. Žemai lenkiuosi.

SBRIGANI. Tamstos veidas – tikra dorybė!

PONAS DE PURSONJAKAS. Pasiruošęs tamstai atsilyginti.

SBRIGANI. Tikras lipšnumas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, ach!

SBRIGANI. Tikras grakštumas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, ach!

SBRIGANI. Tikras švelnumas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, ach!

SBRIGANI. Didingumas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, ach!

SBRIGANI. Atvirumas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, ach!

SBRIGANI. Nuoširdumas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, ach!

SBRIGANI. Užtikrinu – aš visai tamstai atsidavęs.

PONAS DE PURSONJAKAS. Esu per daug tamstai įsiskolinęs!

SBRIGANI. Aš kalbu iš pačių širdies gelmių!

PONAS DE PURSONJAKAS. Tikiu, tikiu tamsta!

SBRIGANI. Jei aš turėčiau garbės būti tamstos pažįstamu, tamsta žinotum, kad aš – žmogus atviras.

PONAS DE PURSONJAKAS. Nė kiek neabejoju.

SBRIGANI. Bet kokios apgaulės priešas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš tuo įsitikinęs.

SBRIGANI. Aš stačiai nesugebu slėpti savo jausmų.

PONAS DE PURSONJAKAS. Man pačiam taip atrodo.

SBRIGANI. Tamsta žiūri į mano drabužius? Jie tamstai atrodo nejprasti? Jei tamsta man leisi būti atviram, aš pasakysiu, kad esu gimęs Neapolyje! Ir man norisi čia, svetimam krašte, išlaikyti mūsų neapolietišką nuoširdumą neapolietiškus drabužius.

PONAS DE PURSONJAKAS. Tas labai gerai. Kas liečia mane, tai aš apsiliksiu savo paradinius parėdus.

SBRIGANI. Tikėk tamsta, jie tamstai tinka labiau, kaip visiems mūsų karaliaus rūmininkams.

PONAS DE PURSONJAKAS. Mano siuvėjas tą patį sako. Parėdai puošnūs ir čia, be abejo, sukels triukšmą!

SBRIGANI. Neabejotamai. Gal tamsta ruošiesi į Luvrą?

PONAS DE PURSONJAKAS. Žinoma, reikės nueiti prisistatyti karaliui.

SBRIGANI. Jis labai nudžiugs tamstą pamatęs.

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš taip ir manau.

SBRIGANI. Ar tamsta jau susiradai butą?

PONAS DE PURSONJAKAS. Dar ne.

SBRIGANI. Džiaugčiausi galėdamas tamstai padėti. Aš puikiai pažįstu miestą.

ERASTAS. (*jėjęs*) Ach, kas gi čia? Ką aš matau? Koks džiugus susitikimas! Ponas de Pursonjakas! Kiek džiaugsmo! Bet tamsta manęs tartum nepažįsti?

PONAS DE PURSONJAKAS. Gerbiamasis, aš tamstos žemiausias tarnas.

ERASTAS. Juk visame Limože nėra nė vieno Pursonjako, pradedant senučiais ir baigiant kūdikiais, kurio aš nepažinčiau. Gyvendamas Limože aš nė su kuo bičiuliavausi, kaip tik su jais. Aš turėjau garbę matyti tamstą beveik kas dieną!

PONAS DE PURSONJAKAS. Man tai buvo didelė garbė.

ERASTAS. Ar tamsta manęs neatsimeni?

PONAS DE PURSONJAKAS. Kaip gi, kaip gi! (*Šnibžda Sbrigani*) Vis dėlto aš jo nepažįstu!

ERASTAS. Ar tamsta neatsimeni, kad aš tiek kartų esu su tamsta gėręs?

PONAS DE PURSONJAKAS. Atsiprašau... (*Šnibžda Sbrigani*) Vis dėlto aš jo nepažįstu!

ERASTAS. Beje, kaip vadinasi tas smuklininkas Limože, pas kurį taip gerai pavalgoma?

PONAS DE PURSONJAKAS. Peti-Žan?

ERASTAS. Būtent, būtent! Būtent ten aš praleidau tiek daug smagių valandų tamstos draugėje. Ar tamsta viso to neatsimeni?

PONAS DE PURSONJAKAS. Atleisk, tamsta! Atsimenu! (*Šnibžda Sbrigani*) Trauk mane velniai, jei aš bet ką atsimenu.

SBRIGANI. (*Šnibžda Pursonjakui*) Tokie dalykai dažnai išgaruoja iš galvos!

ERASTAS. Tad apkabink tamsta mane ir atnaujink mūsų seną bičiulystę!

SBRIGANI. (*Pursonjakui*) Matyt, tas žmogus tamstą labai myli!

ERASTAS. Papasakok tamsta apie visu savo artimuosius. Kaip gyvuoja tamstos... e-e-e... gerbiamasis...

PONAS DE PURSONJAKAS. Mano brolis – konsulas?

ERASTAS. Taip!

PONAS DE PURSONJAKAS. Jis puikiai jaučiasi.

ERASTAS. Labai džiaugiuosi. O šitasai, e-e-e... ponas... e-e...

PONAS DE PURSONJAKAS. Mano pusbrolis – asesorius?

ERASTAS. Būtent, būtent.

PONAS DE PURSONJAKAS. Vis taip pat sveikas ir judrus.

ERASTAS. Iš tikrųjų gi, aš labai džiaugiuosi... O tamstos dėdė... e-e-e...

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš neturiu dėdės.

ERASTAS. Tačiau tuomet tamsta turėjai...

PONAS DE PURSONJAKAS. Ne, aš turėjau tik tetą.

ERASTAS. Ją būtent aš ir turėjau omenyje. Kaip gyvuoja tamstos gerbiamoji teta?

PONAS DE PURSONJAKAS. Prieš pusmetį mirė.

ERASTAS. Kokia nelaimė! Ji buvo tokia tauri asmenybė!

PONAS DE PURSONJAKAS. Mano brolvaikis kanauninkas taip pat vos nemirė raupais.

ERASTAS. Negali būti! Kokia būtų nelaimė!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar tamsta jį pažinojai?

ERASTAS. Žinoma! Kaipgi galėčiau jo nepažinti! Toks aukštas, dailiai sudėtas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ne toks jau aukštas! To nepasakyčiau.

ERASTAS. Ne, bet dailiai sudėtas.

PONAS DE PURSONJAKAS. Berods, tas taip!

ERASTAS. Jis buvo kanauninkas bažnyčioje... e-e-e... kaip vadinama ta bažnyčia?

PONAS DE PURSONJAKAS. Šventojo Etjeno!

ERASTAS. Būtent, būtent! Taip ir yra.

PONAS DE PURSONJAKAS. (*šnibžda Sbrigani*) Jis pažįsta visus mano giminaičius!

SBRIGANI. Jis tamstą pažįsta geriau, kaip tamsta galėjai manyti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Matau, tamsta ilgai gyvenai mūsų mieste.

ERASTAS. Ištisisus dvejus metus.

PONAS DE PURSONJAKAS. Tad tamstų metu mūsų gubernatorius buvo krikšto tėvu mano pusbrolio deputato šeimoje?

ERASTAS. Aš buvau vienas iš pakviestųjų svečių.

PONAS DE PURSONJAKAS. Tai buvo gražu!

ERASTAS. Labai!

PONAS DE PURSONJAKAS. O kokie puikūs buvo pietūs!

ERASTAS. Be jokio abejojimo!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar tamsta atsimeni mano kivirčą su tuo bajoru iš Perižoro?

ERASTAS. Atsimenu! Žinoma!

PONAS DE PURSONJAKAS. Po velnių! Smagiai jam teko!

ERASTAS. O kaip gi kitaip!

PONAS DE PURSONJAKAS. Jis skėlė man antausį, bet dėl to kaip aš jį išplūdaui!

ERASTAS. Žinoma! Ne, aš jokių būdu nesutiksiu, kad tamsta apsigyventum kur nors kitur, o ne pas mane.

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet kaip gi šitaip...

ERASTAS. Tamsta juokies? Ar aš galėčiau pakęsti, kad mano geriausias draugas apsigyventų pas svetimus žmones?

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet aš bijau tamstą varginti!

ERASTAS. Tamsta apsigyvensi tik pas mane!

SBRIGANI. Jei jis taip nori, patariu tamstai priimti kvietimą.

ERASTAS. Kur tamstos manta?

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš ją palikau savo tarno apsaugoj.

ERASTAS. Pasiųsk tamstą juos atnešti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ne. Aš uždraudžiau tarnui pasitikėti kam kitam.

SBRIGANI. Išmintingas atsargumas.

PONAS DE PURSONJAKAS. Šiame mieste reikia būti apdairiam!

ERASTAS. Tuoju matyt išmintingas žmogus.

SBRIGANI. Aš palydėsiu tą poną ir nuvesiu, kur tamsta liepsi.

ERASTAS. Puiku! Tuo tarp aš čia šį tą patvarkysiu. O jūs grįžkite tiesiai į šį namą!

SBRIGANI. Mes tuoj grįšime.

ERASTAS. (*Pursonjakui*) Nekantriai jūsų laukiu.

PONAS DE PURSONJAKAS. (*Sbrigani*) Tai bent nelaukta pažintis.

SBRIGANI. Jis daro malonų įspūdį. (*Abu išeina.*)

ERASTAS. (*vienas*) Na, ponas de Pursonjakai, aš tamstai parodysiu! Tamsta man pasidžiaugsi!

VAISTININKAS. (*jeina*).

ERASTAS. Jei aš neapsirinku, gerbiamasis, tamsta – tas gydytojas, su kuriuo mano vardu dėl šio to buvo tariamasi?

VAISTININKAS. Ne, gerbiamasis, aš ne gydytojas. Tos garbės neturiu. Aš tik vaistininkas. Nevertas vaistininkas, visas pasiruošęs tamstai patarnauti!

ERASTAS. O ar ponas gydytojas namie?

VAISTININKAS. Taip. Pas jį keli ligoniai. Eisiu, pasakysiu jam, kad tamsta čia.

ERASTAS. Ne, nereikia. Aš palauksiu. Aš vieno savo giminaičio reikalu. Jis yra pamišęs ir mes norėtume juo greičiau jį pagydyti. Matote, jis ruošiasi vesti.

VAISTININKAS. Suprantu, suprantu. Aš girdėjau tuo reikalu pasitarimus su ponu gydytoju! Tikrai, tamstos negalėjote surasti vikresnio ir labiau patyrusio gydytojo. Tas žmogus pažįsta mediciną iki pat jos gelmių kaip „tėve mūsų“ ir jis nei per plauką nenukryps nuo mokslinių taisyklių, net jei ligoniui tektų padvėsti! Taip, jis visada eina tiesiai ir niekada neina aplinkiniais keliais! Net jei jam pasiūlytų visą pasaulio auksą, jis nesutiktų ką nors pagydyti kitais būdais ir priemonėmis, kaip tik tais, kuriuos nurodo mokslas!

ERASTAS. Jis visai teisingai elgiasi. Ligonis ir pats neturi norėti pasigydyti priešingais mokslui būdais!

VAISTININKAS. Aš tai sakau ne todėl, kad mes su juo artimi bičiuliai. Bet tikriausia, kad būti jo gydomu yra grynas malonumas, grynas malonumas. Ir aš nuo jo vaistų bevėlyčiau mirti, ne kaip pasveikti dėka pasveikti kieno nors kito vaistams. Nes kas ten beįvyktų, visada galima būti tikram, kad tvarka išlaikyta ir jei tamsta mirsi jam vadovaujant, tai tamstos įpėdiniai negalės nieko tamstai prikišti.

ERASTAS. Velioniui tatau didelė paguoda!

VAISTININKAS. Žinoma! Vis dėlto smagu mirti pagal mokslo taisykles. Taip pat jis ne iš tų gydytojų, kurie ilgai knaibosi su ligoniais. Jis žmogus spartus skubintis. Ir kam dera mirti, tas jo gydomas miršta nedelsdamas.

ERASTAS. Iš tiesų, kas gali būti geresnio, kaip savo reikalus baigti be delsimo!

VAISTININKAS. Žinoma! Kas čia gero, kai knaibomasi ir delsiama?! Su ligomis reikia susidoroti sparčiai!

ERASTAS. Tai tiesa.

VAISTININKAS. Aš laikau sau garbę, kad jis gydė tris mano vaikus ir jei numirė nelaukę nė keturių dienų. O jei jie būtų patekę į kieno kito rankas, ko gero, būtų prasimanę tris mėnesius!

ERASTAS. Kokia laimė turėti tokius bičiulius!

VAISTININKAS. Žinoma. Dabar man dar liko du vaikai ir jis rūpinasi jais, kaip savais. Jis pats juos gydo, o aš nesikišu. Ir dažniausiai, grįžęs namo, išgirstu, kad gydytojo įsakymu arba jiems nuleistas kraujas, arba jiems duota valomųjų.

ERASTAS. Koks pareigingas žmogus!

VAISTININKAS. Štai jis, štai jis!

(Ateina gydytojas, valstietis ir valstietė.)

VALSTIETIS. *(gydytojui)* Gerbiamasis, jis sako, daugiau nebegalys iškęsti. Ir sako, jam galvoje baisūs skausmai!

I GYDYTOJAS. Tamstos ligonis kvailas. Jam ne galva skauda, bet, pagal Galeno mokslą, jam turi skaudėti blužnis.

VALSTIETIS. Kas ten beskaudėtų, gerbiamasis, bet štai jau šeši mėnesiai, kaip jam pučia pilvą.

I GYDYTOJAS. Puiku. Tatoi reiškia, kad jo viduriai išsilaisvins. Aš ateisiu jo lankyti po poros – trejeto dienų. Tačiau, jei jis per tą laiką mirtų, neužmirškite apie tai man pranešti. Nes gydytojui nemalonu lankyti lavoną.

VALSTIETĖ. *(gydytojui)* Gerbiamasis, mano tėvui vis blogiau.

I GYDYTOJAS. Čia jau ne mano kaltė. Juk aš jam duodu vaistus! Kodėl jis nesveiksta? Kiek kartų nuleido jam kraują?

VALSTIETĖ. Per dvidešimtį dienų penkiolika kartų.

I GYDYTOJAS. Penkiolika kartų nuleido kraują?

VALSTIETĖ. Taip.

I GYDYTOJAS. O jis nė kiek nesveiksta?

VALSTIETĖ. Ne, gerbiamasis.

I GYDYTOJAS. Reiškia, liga ne kraujuje? Tad mes tiek pat kartų duosim jam valomųjų – išsiaiškinti, ar kartais nėra liga viduriuose. O jei ir tas nepadėtų, priversim jį imti vonias.

VAISTININKAS. Štai tatai svarbiausia! Medicinoje svarbiausia!

(Valstietis ir valstietė išeina.)

ERASTAS. *(gydytojui)* Gerbiamasis, tatai aš šiomis dienomis siunčiau pas tamstą pasitarti dėl vieno savo giminaičio, kurį ištiko pamišimas. Aš norėčiau palikti jį pas tamstą gydyti, tik taip, kad jį pašaliečiai kuo mažiau matytų.

I GYDYTOJAS. Taip, gerbiamasis! Žinau! Aš jau ėmiausi priemonių ir pažadu suteikti jam visą įmanomą pagalbą!

ERASTAS. Štai jis ateina.

I GYDYTOJAS. Laimei, pas mane dabar yra vienas iš mūsų seniausių gydytojų. Tai mano bičiulis ir aš su malonumu pasitarsiu su juo dėl tamstos ligonio.

(Jėina Pursonjakas.)

ERASTAS. *(Pursonjakui)* Man reikia eiti su reikalais *(rodo gydytoją)*. Bet štai asmuo, kurio globai tamstą palieku. Jis tamstai teks visą dėmesį.

I GYDYTOJAS. Tai mano pareiga.

PONAS DE PURSONJAKAS. *(sau)* Tatai jo vyresnysis tarnas?! Matyt, jis žymus žmogus!

I GYDYTOJAS. *(Erastui)* Aš tą poną slaugysiu pagal visus mūsų meno reikalavimus.

PONAS DE PURSONJAKAS. Viešpatie, kam tiek ceremonijų! Aš nenoriu nieko varginti!

I GYDYTOJAS. Man tai ne vargas, o tikras džiaugsmas!

ERASTAS. *(gydytojui)* Tuo tarpu štai šešios pistolės, o likusioji vėliau.

PONAS DE PURSONJAKAS. Dėl dievo, ne, aš negaliu sutikti, kad tamsta leistum pinigus siųsdamas jį man pirkinių!

ERASTAS. Nurimk tamsta, tai visai ne tas, ką tamsta manai!

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš prašau tamstą priimti mane tikrai, kaip draugą!

ERASTAS. Aš taip ir darau. *(Šnibžda gydytojui)* Nepaleisk tamsta jo iš akių, mėgins pasprukti.

I GYDYTOJAS. Pasitikėk tamsta manim.

ERASTAS. (*Pursonjakui*) Atleisk, tamsta, man, bet aš turiu trumpam laikui išeiti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar tamsta juokies? Tamsta man pareiški teik maloningumo! (*Erastas išeina.*)

(*I gydytojas ir Pursonjaks įeina į gydytojo namą.*)

I GYDYTOJAS. Aš laikau sau garbe, gerbiamasis, tamstai patarnauti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Labai dėkingas.

I GYDYTOJAS. Štai patyręs žmogus, mano verslo brolis, su kuriuo noriu pasitarti, kaip mes tamstai turėsime geriausiai patarnauti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet kam čia tiek ceremonijų? Aš esu pratęs tenkintis paprasčiausiais dalykais!

I GYDYTOJAS. Kėdės! (*Juodais drabužiais apvilkti tarnai atneša kėdes.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. (*sau*) Tačiau to jaunuolio tarnai gana niūrios išvaizdos!

I GYDYTOJAS. Na, gerbiamasis, sėskis. (*Abu gydytojai sodyna Pursonjaką tarp savęs.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. (*sėsdamas*) Tamstų nuolankus tarnas. (*Abu gydytojai ima jo kiekvienas po ranką iširti pulsą.*) Ką tai reiškia?

I GYDYTOJAS. Ar tamsta gerai valgai?

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip. O geriau dar geriau.

I GYDYTOJAS. Tai blogai. Toks didelis palinkimas į vėsumą ir drėgmę parodo karšį ir sausrą tamstos viduriuose. Ar tamsta kietai miegi?

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip, kai sočiai pavakarieniauju.

I GYDYTOJAS. Ar tamsta sapnuoji?

PONAS DE PURSONJAKAS. Kartais.

I GYDYTOJAS. Kokio pobūdžio būna tie sapnai?

PONAS DE PURSONJAKAS. Sapnų pobūdžio. Koks čia pobūdis, nesuprantu?

I GYDYTOJAS. O kokios tamstos... atmatos?

PONAS DE PURSONJAKAS. Nieko nesuprantu! Kas čia dedasi? Duokite man stiklėlį išgerti.

I GYDYTOJAS. Truputį kantrybės! Mes apsvarstysime tamstos būvį tamstai pačiam dalyvaujant.

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet kokių gi reikia svarstymų apie užkandį?

I GYDYTOJAS. Kadangi yra pasakyta, kad negalima pagydyti ligonį neištyrus jo ligos, o ją iširti negalima, kadangi neišsiaiškinta, tariant, jos pagrindinė idėja ir tiesi jos prigimtis, kadangi jos turi tiek diagnostinius, tiek ir prognozinius požymius, prašau tamstos, pone luomo seniūne, leidimo man pradėti šio ligonio ligos tyrimą ir svarstymą pirmiau, negu aš paliesiu jo terapeutiką ir vaistus, kuriuos derėtų pavartoti gydymui. Dėl to, gerbiamasis, aš leisiu sau, tamstai leidus, tvirtinti, kad ligonis, kurį čia matome, nelaimei, paliestas, perimtas, pagautas, arba kitaip tariant, lyg ir serga viena iš tų pamišimo lyčių, kurią mes visai teisingai vadiname hipochondrine melancholija, tad at pamišimo lytis yra laikytina nepaprastai sunkia pamišimo lytimi ir jai gydyti reikia tik tokio patyrusio mūsų eskulapo, koks esi tamsta, pone luomo seniūne! Tik tamsta, sakau, kuris, kaip sakoma, tuose dalykuose šunį suėdei, kuris per savo rankas praleidai tiek daug ir tokių įvairių ligonių. Aš vadinu ligą hipochondrine melancholija jai atskirti nuo kitų, nes įžymusis Galenas moksliskai, kaip jam įprasta, nustatė tris lytis ligos, kurią mes vadiname melancholija, ir kurią taip vadino ne tik senovės romėnai, bet dar ir graikai. Mūsų veikloje svarbu atžymėti štai ką: pirmoji melancholijos lytis, kilusi dėl smegenų kai kurių ydų; antroji kilusi iš bendro būvio kraujo, užnuodyto tulžies; trečioji melancholija, vadinamoji hipochondrinė, yra kilusi iš kurio nors organo, esančio apačioje pilvo, o taip pat ir dėl orutinių priežasčių, bet ypač iš blužnies, dėl kurios karščio ir uždegimo į mūsų ligonio smegenis kyla tirštos suodys, kurios trikdo pagrindinių organų funkcijas ir sukelia ligą, kuria jis, mūsų išmone, serga ir kuri jame susekta. Tad tebus šitaip: nustatyti neabejotinai mano nustatytai diagnozei, mums belieka tik nustatyti tą didelį ligonio rimtumą, tą liūdesį, lydimą baimės ir nepasitikėjimo, kurie yra patogeniniai ir individualiniai tos ligos požymiai, atžymėti dar dieviškojo senelio Hipokrato; ta fiziologija, tos paraudusios, pakrikusios akys, toji barzda, visi to nedidelio, trapaus ir taip tankiais plaukais apaugusio organizmo įpratimai, - tie visi požymiai parodo jį sukrėtusią sunkios ligos, vedančios prie hipochondrijos ydos, kuri liga, laikui bėgant įsiskiepydama, įsišaknydama, įaugdama į organizmą ir įgydama jame pilietines teises, gali išvirsti arba manija, arba džiova, arba apopleksija, arba net tikru pasiutimu. Numatant visa, kas anksčiau pasakyta, ir išvedant iš to, kad teisingai atspėta liga yra tartum pusiau išgydyta, nes, kaip sakė romėnai, ignota nulle est curatio morbi, tamstai bus nesunku parinkti gydymo metodus, kuriuos mes paskirsime šiam ligoniui. Pirmiausia, kovoti su slepiama pilnakraujyste ir gašliu uolumu, pasklidusiu visame organizme, aš linkstu į tai, kad reikia pavartoti laisvą kraujo nuleidimą. Vadinasi, dažnai ir gausiai nuleisti kraują pirmiausia iš rankos vidujinės gyslos, o antra – iš galvos gyslų ir net, jei liga parodys atkaklumą, atverti jam kaktos gyslą taip, kad pjūvis būtų platus, galėtų išeiti visas juodasis kraujas. Ir tuo pat metu reikia duoti valomuosius, idant išvalyti jį, prakirsti užsikimšimi įvykį atitinkamomis ir deramomis valomomis priemonėmis, valančiomis tulžį ir išvarančiomis juodus padarinius ir taip toliau. Ir kadangi tikras ligos šaltinis yra arba tirštos ir drumzlinos gleivės, arba tamsūs ir šurkštūs prakaitavimai, kurie, kaip tokie, užkrečia, užteršia ir užtemdo gyvų būtybių protą, tai dera, kad ligonis paskui priimtų gryniausio vandens su skaidriomis išrūgomis vonią, idant dėka vandens išsivalytų tirštos gleivės, o dėka išrūgų nusiplautų tamsūs prakaitavimai. Tačiau, visų pirmiausia, laikau, kad būtų naudinga sukelti jam gerą dvasinę nuotaiką kokiais nors smaginančiais pokalbiais, dainomis, arba muzikos instrumentais, prie kurių nežalinga būtų prikergti šokius, idant šokėjo judesiai, pozos, ir vikrumas galėtų sukelti, išjudinti jo surambėjusio proto susitingimą, kuris sukelia kraujo sutirštėjimą, kas ir yra ligos priežastimi. Štai

tokios priemonės, kurias aš įsivaizduoju ir prie kurių gali būti prikerpta daugelis kitų, kurias pasiūlys mūsų luomo ponas seniūnas ir mūsų mokytojas, pagal patyrimą, samprotavimą ir įgudimą, kuriuos, kaipo tokius, jis įgijo mūsų mene. Aš baigiu.

II GYDYTOJAS. Saugok mane viešpatie, gerbiamasis, nuo minties bet ką pridėti prie to, ką tamsta čia tik ką išdėstei. Tamsta taip puikiai pasisakei dėl šio pono ligos visų požymių ir priežasčių; tamstos pareikšti samprotavimai tokie moksliški ir puikūs, jog negalimas dalykas, kad tas ponas nebūtų ištiktas pamišimo arba hipochondrinės melancholijos; ir net jei jis ir nebūtų ištiktas tų negalavimų, tai reikėtų, kad jis taptų jų ištiktas, dėl tamstos išdėstytų pažiūrų nuoseklumo ir dėl tamstos samprotavimų teisingumo. Taip, gerbiamasis, tamsta išdėstei, arba, tiksliau, tariant, nubrėžei, arba, kaip sakydavo romėnai, grafice depinksisti, visa, kas liečia šią ligą. Nieko negali būti labiau moksliško, išmintingo ir giliai pažinto, apgalvoto ir įsivaizduoto, kaip tai, ką tamsta pasakei kas liečia tą ligą, tiek diagnozės požiūriu, tiek ir prognozės požiūriu, tiek ir terapijos požiūriu. Ir man belieka tik pasveikinti tą poną, kad jis pateko į tamstos rankas ir pareikšti jam, jog tai jo laimė, kad jis neteko proto, nes atidengia jam galimus patirti taip teisingai tamstos nustatyto gydymo gydomąją galią ir gėrį. Aš pritariu viskam, ką tamsta pasiūlei, arba, kaip sakydavo romėnai, manibus et pedibus de spendo in tuam sententiam. Visa, ko aš norėčiau, kad būtų padarytas kraujo leidimo ir valomųjų davimo nelyginis skaičius, nes, kaip sakydavo romėnai, numero deus impere gaudat, imti išrūgas prie vonių; paruošti jam skiedinį, į kurį įjėtų druska, nes druska yra išminties simbolis; išbaltinti jo kambario sienas, idant išsklaidyti jo rūsčias mintis, nes, kaip sakydavo romėnai, album est diogretativum izus, ir tučtuojau padaryti jam plovimą, kuriuo būtų įžengiama į vartojimą tų moksliškų priemonių, nuo kurių, jei jam lemta pasveikti, tai numatomas ir negalavimo palengvėjimas! Telaimina dangus, kad tie tamstos, gerbiamasis, pasiūlyti vaistai padėtų ligoniui sutinkamai su tamstos troškimais.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ponai! Štai jau visa valanda, kaip aš tamstų klausausi: sakykite, ar mes čia komediją vaidiname?

I GYDYTOJAS. Ne, gerbiamasis, mes nieko nevaidiname!

PONAS DE PURSONJAKAS. Tad kas gi čia yra? Ką tamstos norite pasakyti tais visais tauškalais?

I GYDYTOJAS. Taip! Įžeidinėja! Štai dar vienas simptomas, paskutinis simptomas, kurio mums trūko ligai tiksliai nustatyti. Dabar jau aišku, kad visa tai gali baigtis manija.

PONAS DE PURSONJAKAS. (*sau*) Kur gi mane apgyvendino? (*Du ar tris kartus nusispjauna.*)

II GYDYTOJAS. Dar vienas požymis: per gausus seilėjimas.

PONAS DE PURSONJAKAS. Na, gana. Eime iš čia!

I GYDYTOJAS. Dar vienas požymis: liguistas nekantrumas ir nervingas palinkimas keisti vietą.

PONAS DE PURSONJAKAS. Pagaliau, kas gi čia dedasi? Ko jūs iš manęs norite?

I GYDYTOJAS. Sutinkamai su mums pavestu uždaviniu, mes norime tamstą pagydyti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Mane pagydyti?

II GYDYTOJAS. Būtent.

PONAS DE PURSONJAKAS. Po velnių! Bet juk aš nesergu!

I GYDYTOJAS. Blogas požymis, kai ligonis nesuvokia savo būklės.

PONAS DE PURSONJAKAS. Sakau gi jums, kad aš puikiai jaučiuosi.

I GYDYTOJAS. Mes geriau žinom, kaip tamsta jautiesi! Mes gydytojai ir tamstos organizmą aiškiai matom.

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip, jei jūs gydytojai, tai man nėra kas su jumis veikti. Spjaut man į tokią mediciną!

II GYDYTOJAS. Oho! Tas žmogus žymiai labiau pamišęs, ne kaip mums rodėsi!

PONAS DE PURSONJAKAS. Mano tėvas ir motina niekada nevartojo jokių vaistų ir mirė be medicinos pagalbos.

I GYDYTOJAS. Nenuostabu, kad jiems gimė sūnus beprotis. (*Antram gydytojui*) Tokiu būdu, pradėsim gydymą. Ir linksminančiu harmonijos poveikiu sušvelninsim, palengvinsim įtūžimą jo dvasios, kurią aš randu artėjančia į uždegimą. (*Abu gydytojai išeina.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. Kokia gi čia velniava?! Atrodo, kad šiame mieste gyvena vieni pamišėliai! Nieko panašaus nesu matęs ir nieko nesuprantu.

VAISTININKAS. (*jeina klistiru nešinas*) Gerbiamasis, štai mažytė priemonėlė, mažytė priemonėlė, kuri tamstai padės. Labai prašau.

PONAS DE PURSONJAKAS. Kas čia? Kam gi man to reikia?

VAISTININKAS. Taip liepta! Taip liepta!

PONAS DE PURSONJAKAS. Kokia čia istorija?!

VAISTININKAS. Duokis, duokis gerbiamasis! Tamstai nė kiek neskaudės, tamstai nė kiek neskaudės.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach!

VAISTININKAS. Tai toks nedidelis klistiras, mažytis klistiras, visai nekaltas. Jis visai nekaltas, nekaltas. Duokis, duokis, gerbiamasis! Išsivalyti, išsivalyti, išsivalyti!

UŽDANGA

ANTRAS VEIKSMAS

(Scenoje I gydytojas ir Sbrigani)

I GYDYTOJAS. Jis sulaužė visas kliūtis, paspruko ir išvengė gydymo.

SBRIGANI. Tik būdamas pats sau priešų gali vengti tokio puikaus gydymo, kaip tamsta tai sugebi.

I GYDYTOJAS. Jei žmogus nenori pasigydyti, tai tas parodo visišką jo smegenų išgverimą ir galvosenos pakrikimą.

SBRIGANI. Tamsta tikrai būtum jį pagydęs!

I GYDYTOJAS. Žinoma! Net tuo atveju, jei uždavinį būtų pasunkinę net dvylika ligų!

SBRIGANI. Jis dėlto jis privertė tamstą netekti dorai pelnytų 50 pistolių!

I GYDYTOJAS. Aš visai nelinkęs jų netekti! Aš jį pagydysiu nieko nepaisydamas. Jis turi gydytis pas mane ir aš priversiu suimti jį, kaip medicinos dezertyrą ir mano įsakymų laužytoją!

SBRIGANI. Tamsta visai teesus. Tamstos gydymas jam tikrai padėtų, tad jis, tiesiai tariant, tamstą apvogė.

I GYDYTOJAS. Kur aš galėčiau apie jį teirautis?

SBRIGANI. Žinoma, pas tūlą Orontą, kurio dukterį jis nori vesti. Tas keistuolis Orontas, nieko nežinodamas apie savo būsimojo žento negalavimą, ko gero, gali paskubėti santuoką.

I GYDYTOJAS. Tuoj aš su juo pakalbėsiu.

SBRIGANI. Ir teisingai padarysi.

I GYDYTOJAS. Jį man patikėjo, o ligonis neturi teisės tyčiotis iš gydytojo.

SBRIGANI. Labai puikiai pasakyta! Jei tik tamsta tą santuoką suardysi, nuskriaustas neliksi!

I GYDYTOJAS. Tamsta gali manim pasitikėti!

SBRIGANI. (*eidamas sau*) O aš iš savo pusės iškrėsiu dar vieną pokštą ir uošvelis įklimps ne blogiau, kaip žentelis.

ORONTAS. (*ateina*).

I GYDYTOJAS. Ar tamsta, gerbiamasis, pažįsti tūlą poną de Pursonjaką, kuris turi susituokti su tamstos dukterimi?

ORONTAS. Taip. Aš jo laikiu iš Limožo. Metas jam būtų atvykti.

I GYDYTOJAS. Jis jau atvyko! Jį įkurdino pas mane, bet jis paspruko. Medicinos vardu aš draudžiu tamstos sumanytą santuoką su asmeniu, kurį dar nepakankamai tam reikalui paruošiau ir kuriam dar nėra grįžusios reikiamos savybės gimdyti protu ir kūnu sveikus vaikus.

ORONTAS. Kaip? Kaip?

I GYDYTOJAS. Tamstos pasirinktasis žentas buvo atgabentas man gydyti. Jo liga, nuo kurios man buvo pavesta jį gydyti, yra tartum koks man priklausantis daiktas. Ji yra mano turto sudėtyje! Ir aš tamstai pareiškiu, kad aš tos santuokos neleisiu, iki jis patenkins mediciną ir pabaigs mano nustatytą gydymą.

ORONTAS. Argi jis serga?

I GYDYTOJAS. Taip.

ORONTAS. Leisk tamsta pasiteirauti, kuo gi jis serga?

I GYDYTOJAS. Prašau neklausinėti!

ORONTAS. Ar gi tai tokia liga, kuri...

I GYDYTOJAS. Gydytoją varžo paslaptis. Gana to, kad aš liepiu tamstai ir tamstos dukteriai be mano sutikimo nesituokti, jei tamstos nenorite susilaukti kolegijos nemalonės ir patirti visas ligas, kuriomis mes galime tamstas užpjudyti.

ORONTAS. Taip, tokiu atveju aš pasisaugosiu!

I GYDYTOJAS. Aš jį gavau iš rankų į rankas ir jis turi būti mano ligoniu.

ORONTAS. Tegu taip ir bus!

I GYDYTOJAS. Jis paspruko? Nieko nereiškia! Tesprunka. Aš priversiu jį suimti ir teismas privers jį pas mane pasigydyti.

ORONTAS. Visai teisingai.

I GYDYTOJAS. Taip! Arba jis padvės, arba aš jį pagydysiu!

ORONTAS. Visai su tamsta sutinku.

I GYDYTOJAS. Ir jei aš jo nesurasiu, aš čiupsiu tamstą ir, ir pagydysiu tamstą vietoj jo!

ORONTAS. Bet juk aš visai sveikas!

I GYDYTOJAS. Tatai neturi reikšmės. Man reikia ligonio ir aš jį imsiu iš ten, iš kur galėsiu! (*Išėina.*)

ORONTAS. Imk, ką tik nori, bet manęs tamsta nepaimsi! (*Vienas*) Kaip tatai jums patinka?

SBRIGANI. (*jeina pasirėdęs flamandų pirkliu*) Monsir! Su tamsta leidimas, aš yra vienas flamandas pirklys ir aš norėtu paklausi vienas mažas klausimas.

ORONTAS. (*nusiima skrybėlę*) Pasiruošęs tamstos paslaugoms.

SBRIGANI. Padėk, tamsta, savo skrybėlis atgal ant savo galva, monsir.

ORONTAS. Kuo galiu būti naudingas tamstai, gerbiamasis?

SBRIGANI. Aš nepasakyti nė vienas žodis, monsir, jei tamsta neužsidėti atgal ant savo galva skrybėlis.

ORONTAS. Klausau. (*Užsideda skrybėlę.*) Koks gi reikalas, gerbiamasis?

SBRIGANI. Ar tamsta nepažinoji į šitas miestas vienas ponas Orontas?

ORONTAS. Pažįstu.

SBRIGANI. Taip. O koks jis žmogus tas ponas Orontas?

ORONTAS. Ką gi, žmogus kaip ir visi žmonės.

SBRIGANI. Aš tamsta paklausi, monsir, ar jis turtingas žmogus?

ORONTAS. Taip.

SBRIGANI. Aš labai patenkintai.

ORONTAS. Kuo gi tamsta patenkintas, gerbiamasis?

SBRIGANI. Ant šitam yra mažas priežastis, kuris yra dėl mums labai svarbi.

ORONTAS. Būtent.

SBRIGANI. Šitas monsir Orontas vienas duktere ištekėti už vienas ponas monsir de Pursonjakas.

ORONTAS. (*sargiai*) Na, tai kas?

SBRIGANI. O šitai monsir de Pursonjakas, monsir, yra štai žmogus, kuris skolinga daug pinigai dešimtis ir dvylikas flamandai pirklys, kurios visi čia suvažiuok.

ORONTAS. Ponas de Pursonjakas skolingas daug pinigų dešimčiai ir dvylikai flamandų pirklių?

SBRIGANI. Taip yra, monsir! Ir aštuonis mėnesis prieš mes gauti sprendimas nuo teismas ant jo, o jis žadėjai mokėti visas skolas, kaip vesti dukterim šitas turtingas ponas Orontas.

ORONTAS. Oho! Oho! Jis pažadėjo apmokėti skolas iš kraičio?

SBRIGANI. Taip yra, monsir. Ir mums laukti šitas vestuviai su didelis nekantrus.

ORONTAS. (*sau*) Neblogas įspėjimas! (*Garsiai*) Turiu garbės atsisveikinti.

SBRIGANI. Labai padėkoti, monsir.

ORONTAS. Pasiruošęs tamstos paslaugoms! (*Išėina.*)

SBRIGANI. Mano labai yra padėkoti už šitam geram naujienui, kuris tamstas man duoti. (*Orontui išėjus nusiima barzdą ir nusivelka viršutinius flamandiškus drabužius.*) Na, tuo tarpu dalykai neblogai klojasi! Skirsimės su Flandrija ir veiksime toliau. Pasistengsime pasėti tarp žento ir uošvio įtarimą ir nepasitikėjimą, iki tą santuoką suardysime. Abu puikiai kliūva į mūsų sąžatus. O mums, sukčiams ir apgavikams, linksminasi siela tokį laimikį sutikus!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*Įėjęs mato Sbrigani.*) Ach!

SBRIGANI. Kas yra, gerbiamasis? Kas tamstai?

PONAS DE PURSONJAKAS. Man vis vaidenasi klistiriai ir skrandžio plovimai!

SBRIGANI. Ką tamsta pasakei?

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar tamsta nežinai, kas man atsitiko tame name, į kurį tamsta mane palydėjai?!

SBRIGANI. Ne, o kas gi atsitiko?

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš maniau, kad aš ten gardžiai pavalgysiu ir pailsėsiu.

SBRIGANI. Argi tamstai teko nusivilti?

PONAS DE PURSONJAKAS. „Aš pavedu tamstą to pono globai.“ Du gydytojai juodais drabužiais! Kėdė! Pulso tikrinimas! Jis pamišęs! Du snukingi storuliai. Su didelėmis skrybėlėmis. Taratata-a, taratata-a! Vaistininkas! Klistiras! Duokis, gerbiamasis, duokis! Jis malonus, malonus, malonus, tatai išsivalyti, išsivalyti! Niekada nesu girdėjęs tiek kvailysčių!

SBRIGANI. Nesuprantu. Apie ką tamsta kalbi?

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš sakau, kad tas žmogus, kuris prie manęs kibo su savo glamonėjimais ir bičiulyste, ne kas daugiau, kaip sukčius! Jis įbruko mane į tą namą norėdamas iš manęs pasityčioti!

SBRIGANI. Ar gi tai įmanoma?

PONAS DE PURSONJAKAS. Deja! Koks čia miestas? Pradžioje prie manęs prikibo tuzinas kažkokių pamišėlių! Vos iš jų ištrūkiau! Paskui...

SBRIGANI. Tik pamanyk! Kaip kartais apgaulinga žmogaus išvaizda. Man pasirodė, kad tai geriausias tamstos draugas! Keista, kad pasaulyje esama tokių sukčių! Tik pamanyk sau.

PONAS DE PURSONJAKAS. Sakyk, tamsta, ar aš neatsiduodu skrandžio plovimu?

SBRIGANI. Ta-aip, panašu.

PONAS DE PURSONJAKAS. Niekaip negaliu nusikratyti tuo kvapu. Man vis rodosi, kad j mane taiko tuzinas klistiry.

SBRIGANI. Kas galėtų pamanyti, kad pasaulyje esam tokių nedorų žmonių.

PONAS DE PURSONJAKAS. Dėl dievo, pasakyk, tamsta, man, kur čia gyvena ponas Orontas?

SBRIGANI. Ponas Orontas? Reiškia, tamstos galvoje meiliški sumanymai? Tamsta jau suodei, kad tas ponas Orontas turi dukterį?

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip, aš atvykau su ja susituokti.

SBRIGANI. Susi...tuokti? Su ja?!

PONAS DE PURSONJAKAS. Būtent taip.

SBRIGANI. Vadinasi, ją vesti?

PONAS DE PURSONJAKAS. O kaip gi kitaip?

SBRIGANI. Ach, na, tad jau kitas dalykas! Atsiprašau.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ką tai reiškia?

SBRIGANI. Nieko, aš taip sau!

PONAS DE PURSONJAKAS. O vis dėlto?

SBRIGANI. Nieko, sakau tamstai. Stačiai ištrūko.

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet aš parašau tamstą viską pasakyti!

SBRIGANI. Na, kam to reikia?..

PONAS DE PURSONJAKAS. Maldauju tamstą!

SBRIGANI. Ne, leisk tamsta nutylėti.

PONAS DE PURSONJAKAS. Argi tamsta man ne bičiulis?

SBRIGANI. Ką čia bekalbėti?

PONAS DE PURSONJAKAS. Tamstai nuo manęs nedera nieko slėpti.

SBRIGANI. Tas reikalas liečia artimo žmogaus garbę.

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš noriu priversti tamstos širdį prasiverti. Imk tamsta tą žiedą ir laikyk jį mane prisiminti!

SBRIGANI. Leisk tamsta man pagalvoti. (*Paeina į šalį nuo Pursonjako.*) Tas žmogus žiūri savo labo ir nori savo dukterį kuo geriau įtaisyti. Niekam nereikia kentėti! Tiesa, tatau niekam ne paslaptis! Bet

kaip aš apie tai galiu pasakoti žmogui, kuris nieko nežino? Juk negeras darbas teršti artimo vardą! Visa tai tiesa! Bet antra vertus, štai mano akyse stovi atkeliavęs svetimas mūsų mieste žmogus, kurį nori apdumti ir kuris, su gryna širdimi, nieko nesuvokdamas nori tuoktis su nepažįstama mergaite! Bajoras, nuoširdumo kupinas žmogus, kuriam aš jaučiu simpatiją ir prielankumą. Jis teikia man garbę laikydamas mane savo bičiuliu! Jis man pasitiki ir padovanojo man žiedą. (*Pursonjakui*) Taip, nusprendžiau, kad aš galiu tamstai viską pasakyti. Mano sąžinė man tai leidžia. Bet aš pasistengsiu tatau tamstai pasakyti juo atsargiau, saugodamas kito garbę. Jei aš tamstai pasakysiu, kad ta mergaitė palaidai gyvena, tai tas, ko gero, bus perdėta, tad paieškokime kitų, ne tokių griežtų pasakymų. Jei aš pasakysiu, kad ji linksmai gyvena, tai ir tas nėra atitinkama. Tikriau, geriausia bus, jei aš pavadinsiu ją nepaprasta kokete. Tai bus ir mandagu, ir teisinga, ir suprantama.

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip! Tai ką, čia nori mane apmauti?

SBRIGANI. Žinai, tamsta, pagaliau gali būti, kad dalykas nėra toks rimtas, kaip kad visi kalba! Beje, prašau įsidėmėti, yra žmonės, kurie moka pakilti aukščiau visokių tokių mažmožių, ir kurie visai nelaiko, kad...

PONAS DE PURSONJAKAS. Atleisk, tamsta. Aš ne iš tokių.

SBRIGANI. Štai ateina tėvas.

PONAS DE PURSONJAKAS. Šitas senis?

SBRIGANI. Taip. Aš pasišalinsiu. (*Nueina.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. Sveikas, gerbiamasis.

ORONTAS. (*įeina*) Tamstos paslaugoms, gerbiamasis.

PONAS DE PURSONJAKAS. Tamsta – ponas Orontas, juk tiesa?

ORONTAS. Taip.

PONAS DE PURSONJAKAS. O aš – ponas de Pursonjakas.

ORONTAS. Pagaliau!

PONAS DE PURSONJAKAS. Vadinasi, ponas Orontai, tamsta nusprendei, kad Limože gyvena kvailiukai?

ORONTAS. Vadinasi, ponas de Pursonjakai, tamsta manai, kad paryžiečiai idiotai?

PONAS DE PURSONJAKAS. Gal tamsta, ponas Orontai, įsivaizduoji, kad aš jau taip nenustygstamai pasiilgau moters?

ORONTAS. Gal tamsta, ponas de Pursonjakai, įsivaizduoji, kad mano dukteriai nebėra už ko tekėti?

ŽIULI. (*jeina*) Tėveli, man dabar pasakė, kad ponas de Pursonjakas tik ką atvyko. Ach, tai turbūt jis! Mano širdis spėja! Kaip dailiai sudėtas! Koks jis patrauklus! Ir kaip aš patenkinta, kad galėsiu turėti tokį vyrą! Leisk man jį pabučiuoti ir pasakyti jam...

ORONTAS. Lėčiau, mano dukrele, lėčiau!..

PONAS DE PURSONJAKAS. Po velnių, tuoj matyti, kad ji nesimaivo! Kaip ji iš karto įsiliepsnojo...

ORONTAS. Norėčiau žinoti, pone de Pursonjakai, pagal kokią teisę leidai sau...

ŽIULI. (*prieina prie Pursonjako, žiūri į jį viliojančiu žvilgsniu, mėgina imti jo rankas*) Kaip aš džiaugiuos galėdama tamstą pamatyti ir kaip aš degu nekantrumu...

ORONTAS. Eik iš čia, dukrele! Eik iš čia, sakau!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*sau*) Tačiau ji iš tiesų, šitą jį...

ORONTAS. Aš norėčiau žinoti, kokia teise tamsta išdrįsai...

ŽIULI. (*tęsia savo vaidinimą.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. Žiūrėk! Žiūrėk!

ORONTAS. (*Žiuli*) Vėl! Kas čia dedasi?

ŽIULI. Tamsta nori, kad aš nesimeilinčiau prie vyro, kurį pats tamsta man parinkai?

ORONTAS. Na, eik namo!

ŽIULI. Leisk man juo pasigėrėti.

ORONTAS. Eik namo, sakau.

ŽIULI. Labai prašau tamstos leidimo likti čia!

ORONTAS. O aš nenoriu! Jei tu tuoj iš čia neisi, aš...

ŽIULI. Na, ką gi darysi, einu!

ORONTAS. Mano duktė kvailiukė ir nieko nesupranta!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*sau*) Matyt, aš jai patikau.

ORONTAS. (*kreipiasi į Žiuli, kuri žengusi kelis žingsnius, vėl sustojo.*) Tu nenori eiti iš čia?

ŽIULI. Kada tamsta leisi man ištekėti už to pono?

ORONTAS. Niekada! Tu ne jam skirta!

ŽIULI. Bet juk tamsta man jį pažadėjai! Atiduok jį man!

ORONTAS. Atšaukiu savo pažadą!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*sau*) Tačiau, kaip ji nenori manęs paleisti!

ŽOILI. Jei taip, tai žinok, mes vis tiek susituoksime, nors prieš mus stotų visas pasaulis.

ORONTAS. O aš to neleisiu, būk rami! Ne, tik pažiūrėkit, kaip jai galva apsisuko!

ŽIULI. (*nueina.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. Dėl dievo, mielasis uošveli, nesinerk iš kailio. Niekas nemėgina pagrobtį tamstos dukters ir tamsta nieko neapgausi savo suktumais.

ORONTAS. Tai juk tamsta griebiesi suktumų! Bet prašau nurimti, jie pasisekimo neturės.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar kartais tamsta neįsikalei į galvą, kad Leonardas de Pursonjakas yra vienas iš tų žmonių, kurie perka katę maiše ir kad šiame mieste neatsiras koks doras draugas, kuris sugebės jam atverti akis ir įspėti jį nuo pavojaus?

ORONTAS. Nesuprantu, ką tamsta nori pasakyti! Bet ar gi tamsta manai, kad 68 metų amžiaus žmogus taip mažai teturi galvoj smegenų ir taip menkai tevertina savo dukterį, kad išleidžia ją už žmogaus, sergančio tamsta pats žinai kokia liga ir kurį buvo palikę pas gydytoją gydyti?

PONAS DE PURSONJAKAS. kažkas man iškrėtė šlykštų pokštą ir aš niekuo nesergu!

ORONTAS. Pats gydytojas man pasakė!

PONAS DE PURSONJAKAS. Gydytojas meluoja! Aš esu bajoras ir norėčiau jį susitikti su špaga rankose!

ORONTAS. Gerai! Tamsta manęs neapgausi! Ir dėl skolų, kurias ruošiesi sumokėti iš mano dukters kraičio manęs taip pat neapgausi!

PONAS DE PURSONJAKAS. Kokių skolų?

ORONTAS. Be reikalo nuduodi! Aš pats mačiau flamandų pirklių. Štai jau aštuoni mėnesiai, kaip teismas patenkino jo ieškinį iš tamstos. Be jo, yra dar dešimt žmonių tamstos kreditorių.

PONAS DE PURSONJAKAS. Koks flamandas pirklys? Kokie kreditoriai? Kokį ieškinį prieš mane teismas patenkino?

ORONTAS. Tamsta pats puikiai žinai, apie ką kalbu.

LIUSETĖ. (*įsibrauna*) Ach, tai tu čia! Pagaliau aš tave radau, galvažudy! Na, pažiūrėk man į akis!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ko tai moteriai iš manęs reikia?

LIUSETĖ. Ko man reikia, niekše?! Dabar tu manęs nebepažįsti. Net ir nerausti! (*Orontui*) Nežinau, gerbiamasis, ar tas liečia tamstos dukterį, bet man pasakė, kad jis ruošiasi tuoktis! Tad aš tamstai

pareiškiu: aš jo žmona! Prieš septynerius metus jis pravažiudamas buvo sustojęs mano gimtajame Pesenos mieste ir visokiomis gudrybėmis ir suktumais palenkė į save mano širdį ir išgavo mano sutikimą už jo tekėti.

ORONTAS. O! O!

PONAS DE PURSONJAKAS. Kokie gi čia kerėjimai!

LIUSETĖ. O po trijų metų mane metė, sugalvojęs kažkokią reikalų kelionę nežinia kur! Nuo to laiko jis kaip vandenį dingo. Ir štai dabar, kai aš mažiausiai apie jį begalvoju, staiga man praneša, kad jis atvyko į Paryžių, o svarbiausia – vėl apsiversti! Ir mergaitės tėvai nieko nežino apie pirmąją jo santuoką! Tada aš viską metus pasileidau bėgti čia, prieš visą pasaulį išaiškinti, tą nedorą žmogų ir sutrikdyti naują nusikalstamą santuoką.

PONAS DE PURSONJAKAS. Koks akiplėšiškumas!

LIUSETĖ. Akiplėšiškumas? Ir tau ne gėda mane įžeidinėti? Užuoť kankinęsis sąžinės graužiamas ir degęs iš gėdos, tu dar juokies?

PONAS DE PURSONJAKAS. Ar tai aš, aš – tamstos vyras?

LIUSETĖ. Niekše! Tu dar drįsti neigti? Tu puikiai žinai, kad aš tiesą kalbu! Geriau būčiau tavęs nepažinusi! Būčiau begyvenanti skastybėje su skaidria siela! Bet tu pakerėjai mane, suviliojai ir metei, žiaurus žmogau, tu išniekinai mano jausmus! Tu sutrypei mano meilę ir be pasigailėjimo pasmerkei mane mirštamoms kančioms!

ORONTAS. (*šluostosi akis*) Aš verkiu! (*Pursonjakui*) Nedoras tamsta žmogus!

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet aš čia nieko nesuprantu!

NERINA. (*jeina*) Ach, nebegaliu! Dūstu! Na, gražuoli, dabar tu nuo manęs nepaspruksi! Į teismą! Aš neleisiu, kad tavo santuoka įvyktų! (*Orontui*) Tai mano vyras, gerbiamasis! Ir aš pasieksiu, kad jis būtų pakartas, tas karuonis!

PONAS DE PURSONJAKAS. Dar????!!!

ORONTAS. (*sau*) Tai ne vyras, o kažkoks velnias.

LIUSETĖ. Ką tamsta nori pasakyti? Kam čia kartuvės? Ar tas žmogus – tamstos vyras?

NERINA. Taip, gerbiamoji, ir aš – jo žmona.

LIUSETĖ. Netiesa! Jis – mano vyras ir aš – jo žmona! Jis turi būti pakartas, bet to pasieksiu tik aš!..

NERINA. Tamsta jo žmona?

LIUSETĖ. Taip.

NERINA. O aš tamstai sakau, kad aš – jo žmona!

LIUSETĖ. O aš sakau – aš!

NERINA. Mudu vedę jau ketveri metai!

LIUSETĖ. O mudu – jau septyneri metai!

NERINA. Aš tatai galiu įrodyti!

LIUSETĖ. Aš taip pat. Tai žino visas mano miestas. Visas Pesenas!

NERINA. Visas Sen-Kantenas buvo mudviejų vestuvėse!

LIUSETĖ. (*Pursonjakui*) Gal tu, niekše, mėginsi tai nuneigti?

NERINA. (*Pursonjakui*) Gal visa tai netiesa, tu niekdary?

LIUSETĖ. Kaip, velnio išpera?! Tu jau pamiršai mažytį Fransua ir vargšę mažytę Žanetą, tuos mūsų meilės vaisius?

NERINA. Tik prašau pasigėrėti! Tu jau pamiršai vargšą kūdikį, mūsų mažytę Madleną, kurią tu man palikai savo meilės užstatu?!

LIUSETĖ. Eikš čionai, Fransua! Eikš čia, Žaneta! Tegu išgama tėvas susigėsta savo nejautrumo!

NERINA. Eikš čia, Madlena, mano kūdiki! Eikš greičiau, tesudega iš gėdos tavo žiaurusis tėvas!

VAIKAI. (*įbėga*) Tėte! Tėveli! Tėte!

PONAS DE PURSONJAKAS. Tebūna prakeikta ta vagių veislė!

LIUSETĖ. Ką, išdavike? Tavęs nesuriečia dvilinką, kai tu matai savo vaikus. Tu neišgirsti savo tėviško jausmo balso? Nieko, išsigimėli, dabar tu nuo manęs nepaspruksi! Tu man kabosi kartuvėse!

VAIKAI. Tėte! Tėte! Tėveli!

PONAS DE PURSONJAKAS. Sargybos! Gelbėkit! Nebegaliu ilgiau kęsti!

ORONTAS. (*Liusetei ir Nerinai*) Jis nusipelnė kartuvių. Ir teisingai padarysite, jei to pasieksite. (*Orontas ir abi moterys išeina.*)

SBRIGANI. (*ateina iš už kulisų, sau*) Stebiu visa tai ir matau, kad iki šiol reikalai neblogai klojasi. Mes taip įveiksim tą provincialą, kad jis pats paspruks iš čia.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, aš sutriuškintas! Koks baisus miestas! Koks baisus miestas! Aš visai sutriuškintas!

SBRIGANI. Koks gi dalykas, gerbiamasis? Vėl kas nors įvyko?

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach, juk tai klistirų ir moterų su vaikais miestas!

SBRIGANI. Kaip? Kaip? Nesuprantu.

PONAS DE PURSONJAKAS. Kažkokios dvi patrakėlės kaltina mane, kad esu jas abi vedęs ir grasina man teismu!

SBRIGANI. Prastas dalykas! Čia, Paryžiuje, teismas tokias bylas nagrinėdamas velniškai griežtas. Patariu tuoj kreiptis į advokatą.

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip, taip, nedelsiant pas advokatą!

UŽDANGA

TREČIAS VEIKSMAS

(Scenoje Erastas ir Sbrigani.)

SBRIGANI. Viskas eina, kaip patepta! Jis pasirodė besąs pusėtinu kvaiša. Dėl to mano bičiuliui advokatui padedant, man pavyko taip įbauginti jį vietinių įstatymų griežtumu ir pasiruošimais jį pakarti, kad jis pasiryžo sprukti iš čia! Bet čia aš jam pasakiau, kad prie visų miesto vartų pastatyta sargyba, kuriai liepta jį suimti. Šitai patyręs jis nusprendė persirėdyti moterimi.

ERASTAS. Norėčiau jį pamatyti šitaip persirėžiusį!

SBRIGANI. Tamsta jį pamatysi! Ir iki aš čia su juo tąsysisuos, tamsta geriau palauk ir... (*kažką kužda jam į ausį.*) Tamsta mane supratai?

ERASTAS. Taip.

SBRIGANI. O paskui mes... (*šnibžda jam į ausį.*)

ERASTAS. Puiku!

SBRIGANI. O kai aš įspėsiu nuotakos tėvą... (*vėl šnibžda į ausį.*)

ERASTAS. Geriau ir negali būti!

SBRIGANI. Štai ir mūsų gražuolė! Greičiau eik tamsta iš čia, kad jis nepamatytų mudviejų kartu. (*Erastas išeina, ateina Pursonjakas moteriškai apsirėdęs.*)

SBRIGANI. Na, aš nemanau, kad tamstą taip apsirėdžiusį galima būtų pažinti! Tamsta panašus į kilmingą damą.

PONAS DE PURSONJAKAS. Mane nepaprastai stebina, kad jūsų mieste nė kiek nesilaikoma įprastinių teismo proceso dėsnių.

SBRIGANI. Deja, - kaip aš tamstai jau esu sakęs, čia, Paryžiuje, teismo procesas prasideda tuo, kad pirma žmogų pakars, o paskui jau svarsto bylos aplinkybes.

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet kaip tatai neteisinga!

SBRIGANI. O svarbiausia, tokiose bylose kaip tamstos, Paryžiaus teismas visiškai nenumaldomas.

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet jei žmogus nekaltas?

SBRIGANI. Kokią tai turi reikšmę? Prie to tamsta pridėk, kad Paryžiuje stačiai nekenčia Limožo gyventojų ir vietos teisėjams niekas neteikia tokio smagumo, kaip pakarti žmogų, kilusį iš tamstos miesto.

PONAS DE PURSONJAKAS. Tačiau ką gi mes jiems padarėme?

SBRIGANI. Ach, nekalbėkite! Paryžiaus teismuose teisia šiurkštūs galvijai, visokio gailingumo priešai, nesugebą įvertinti kitų miestų nuopelnų. Aš labai būgštauju dėl tamstos likimo! Jei tamstą patemps kartuvėse, aš niekada nerasiu nusiramino.

PONAS DE PURSONJAKAS. Pasakysiu tamstai tikrą tiesą, - ne tiek aš bijau mirti, kaip stačiai laiku kartuves nepriimtinojis bajoro garbei! Tatai galėtų pakenkti visos mūsų giminės orumui.

SBRIGANI. Būtent taip! Tai svarbiausia! Juk po to iš tamstos gali būti atimtas karaliaus dvariškio titulas! Dėl to tad aš tamstos maldauju, stenkis vaikščioti moteriška eisena, nuduok visokias moteriškas manieras ir kalbėk moterišku balsu.

PONAS DE PURSONJAKAS. Dėl to būk tamsta ramus. Aš mokėsiu reikiamai elgtis. Visas keblumas tai mano barzdelė.

SBRIGANI. Barzdelė – niekai! Yra daug moterų, kurios apaugusios plaukais ne mažiau už tamstą! Na, leisk pažiūrėti, kaip tamsta vaikščioji. (*Pursonjakas nuduoda aukštuomenės damą.*) Gerai!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*aukštuomenės damos balsas ir manieras*) Kur mano karieta? Greičiau karietą! Dievuliau, kokia nelaimė turėti tokius tarnus! Argi būsiu priversta stovėti visą dieną gatvėje ir laukti karietos?

SBRIGANI. Puiku!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ei! Vežėjau! Lydintysis! Ach, jūs padaužos! Na, nieko, namie liepsiu jus priplakti. Lydintysis! Kur mano lydintysis liokajus? Argi dingio ir mano lydintysis liokajus? Suraskit manąjį lydintįjį liokajų! Ar gi man likti be lydinčiojo liokajaus?!

SBRIGANI. Nepaprastai puiku! Stačiai stebuklinga! Tačiau man krinta į akis štai kas: tamstos skrybėlaitė kiek per daug atidengta. Aš atnešiu kitą, reikia labiau paslėpti veidą kokio nemalonaus susitikimo atveju!

PONAS DE PURSONJAKAS. O kur gi man dėtis iki tamsta atneši?

SBRIGANI. Čia pavaikštinėk. Aš tučtuojau grįšiu. (*Nueina. Pursonjakas vaikštinėja scenoje manieromis nuduodamas aukštuomenės damą. Ateina du šveicarai.*)

I ŠVEICARAS. (*nemato Pursonjako*) Na, bičiuli, reikia skubėti į Grevos aikštę! Ten labai įdomu. Šiandien karia tą Pursonjaką, nuteistą už daugpatystę.

II ŠVEICARAS. (*nemato Pursonjako*) Reikės įsiskverbti į geresnę vietelę, kad viską juo geriau matyti.

I ŠVEICARAS. Sako, ten pastatę naujas kartuves specialiai tam Pursonjakui.

II ŠVEICARAS. Įdomu bus pamatyti, kaip jis spardysis! Juk jis iš Limožo? Taip jam ir reikia!

I ŠVEICARAS. Ko gero, visas miestas subėgs pasižiūrėti, kaip limožietis kratys kojas!

II ŠVEICARAS. Sako, jis kažkoks keistuolis! Sako, jis buvo vedęs tris kartus!

I ŠVEICARAS. Kokiems velniams jam galėjo prireikti iš karto trijų žmonių? Ar maža jam vienos?

II ŠVEICARAS. (*pamatęs Pursonjaką*) Sveika, panele!

I ŠVEICARAS. Ką tamsta čia veiki vienui viena?

PONAS DE PURSONJAKAS. Laukiu savo tarnų.

II ŠVEICARAS. O juk nieko sau gražuolė, duodu galvą!

PONAS DE PURSONJAKAS. Atsargiau, ponai!

I ŠVEICARAS. Gal tamsta nori nueiti su mumis į Grevos aikštę? Mes tamstai ten parodysim vieną įdomų pakorimą!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ne, ačiū tamstoms.

II ŠVEICARAS. Ten iškels vieną Limožo bajorą į pačią, pačią meilučių, naujutėlių kartuvių viršūnę.

PONAS DE PURSONJAKAS. Aš ne per daug smalsi tokiems dalykams!

I ŠVEICARAS. O koks simpatingas jos biustas!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ei, tamsta, atsargiau!

I ŠVEICARAS. Iš tiesų, aš mielai praleisčiau su ja vakarėlį!

PONAS DE PURSONJAKAS. Ne, to tai jau per daug! Mano rato damai tokių šlykštybių nekalbama!

II ŠVEICARAS. Palik tu ją ramybėj! Aš duosiu jai pistolę ir praleisiu su ja vakarą!

I ŠVEICARAS. Ne, ji eis su manimi!

II ŠVEICARAS. O aš neleisiu! (*Abu šveicarai tempia Pursonjaką kiekvienas į savo pusę.*)

I ŠVEICARAS. Ji – mano!

II ŠVEICARAS. Netauzyk niekų, nepaleisiu!

I ŠVEICARAS. Tu pats netauzyk! Ji teks man!

PONAS DE PURSONJAKAS. Gelbėkit! Sargybos!

POLICININKAS. (*atbėga su dviem kareiviais*) Kas čia tokio? Kas čia dedasi? Ką jūs norit daryti tai poniai? Na, tuoj iš čia išnykit, kitaip bematant aš jus įgrūsiu į kalėjimą!

I ŠVEICARAS. (*antrajam*) Eime! Štai tu jos ir negavai!

II ŠVEICARAS. Bet ir tau ji neteko! Eime! (*Abu šveicarai nueina.*)

PONAS DE PURSONJAKAS. (*policininkui*) Dėkoju tamstai už tai, kad išgelbėjai mane nuo tų dviejų akiplėšų!

POLICININKAS. Palauk, tamsta, aš kažkaip pastebiu tamstos panašumo į tai, apie ką mums pranešė...

PONAS DE PURSONJAKAS. Tikėk tamsta, kad tai ne aš!

POLICININKAS. O ką gi tamsta turi omenyje?

PONAS DE PURSONJAKAS. Nežinau.

POLICININKAS. Kodėl tamsta atsikalbinėji?

PONAS DE PURSONJAKAS. Taip sau... iš viso...

POLICININKAS. Ne, čia kažkas yra! Aš tamstą suimsiu.

PONAS DE PURSONJAKAS. Ką tamsta sumanei, dėl dievo meilės!

POLICININKAS. Ne, ne! Man rodos, tamsta ir esi tas pats Pursonjakas, kurio mes ieškome! Man rodos, tamsta stačiai persirėdei! Tuoj tamstą nuves į kalėjimą. Ten viską išsiaiškinsime.

PONAS DE PURSONJAKAS. Dievuliau!

SBRIGANI. (*jeina*) O dangau šventasis! Ką visa tai reiškia?

PONAS DE PURSONJAKAS. Jie mane pažino!

POLICININKAS. Taip! Taip! Tuoj susigriebiau, kas jis toks!..

SBRIGANI. (*policininkui*) Klausyk, prieteliau! Na, padaryk man gerą! Juk mudu seni bičiuliai! Prašau tamstą, nereikia jį grūsti į kalėjimą!

POLICININKAS. Kaip tat – nereikia? Aš privalau!

SBRIGANI. Klausyk, tamsta, aš labai prašau! Pagaliau, tamsta sukalbamas žmogus. Ar gi negalima tą reikalą pinigais sutvarkyti?

POLICININKAS. (*kareiviams*) Paėjėkite į šalį! (*Kareiviai nueina.*)

SBRIGANI. (*Pursonjakui*) Reikia jam duoti truputį pinigų ir jis tamstą paleis. Tik greičiau!

PONAS DE PURSONJAKAS. (*duoda pinigų Sbrigani*) Prakeiktas miestas!

SBRIGANI. Imk, broliuk!

POLICININKAS. Kiek gi čia?

SBRIGANI. Vienas, du, trys, keturi, penki, šeši, septyni, aštuoni, devyni, dešimt!

POLICININKAS. Ne, negaliu! Man griežtai įsakyta. (*Parodo pastangas vestis Pursonjaką.*)

SBRIGANI. Palauk gi tamsta, dėl dievo. (*Pursonjakui*) Skubėk. Duok jam dar tiek pat!

PONAS DE PURSONJAKAS. Bet...

SBRIGANI. Skubėk, sakau, tamsta! Neleisk tamsta laiko. Ar tamstai malonu bus pakartam?

PONAS DE PURSONJAKAS. Ach! (*Duoda Sbrigani dar pinigų.*)

SBRIGANI. (*policininkui*) Še, imk tamsta!

POLICININKAS. Bet juk dabar aš turiu sprukti kartu su juo! Kitaip aš negalėsiu saugiai jaustis! Leisk, aš jį palydėsiu, o tamsta lik čia!

SBRIGANI. Tik labai prašau tamstą, pasaugok jį!

POLICININKAS. Aš jo nepaliksiu, iki patupdysiu nuošalio vietai.

PONAS DE PURSONJAKAS. (*Sbrigani*) Sudie! Tamsta – vienintelis doras žmogus, kurį sutikau šiame mieste.

SBRIGANI. Tik neleisk tamsta veltui laiko! Aš tamstą taip myliu, jog norėčiau, kad tamsta pagaliau būtum toli nuo čia! (*Pursonjakas ir policininkas nueina.*) Tesaugo tave dangus! Iš tiesų iš visų kvaišių pats kvailiausias! Tačiau... Štai...

ORONTAS. (*ateina.*)

SBRIGANI. (*nuduoda jo nematęs.*) Ach, koks keistas nuotykis! Kokia skaudi žinia mylinčiai tėvo širdžiai! Vargšas Orontas, kaip aš tavęs gailiuosi! Ką tu dabar pasakysi? Kaip tu pajėgsi pakelti tą žudančią kančią?

ORONTAS. Kas? Kas yra? Kokią dar bėdą tu man pranašauji?

SBRIGANI. Ach, gerbiamasis! Tas klatingas limožietis, tas pasitikėjimą apvylęs, išdavikas de Pursonjakas nusprendė vogčia išvogti tamstos dukterį!

ORONTAS. Išvogti mano dukterį!

SBRIGANI. Taigi! Ir ji dėl jo taip netekusi galvos, kad pasiryžo palikti tamstą ir eiti su juo! Ne tuščiai kalbama, kad yra žmonių, kurie sugeba apkerėti bet kurios moters širdį!

ORONTAS. Greičiau! Į teismą! Kareiviai! Pasiryžkite!

(*Ateina Erastas ir Žiuli.*)

ERASTAS. (*kreipiasi į Žiuli*) Prašau, prašau! Nors ir kažin kaip tamsta priešintumeis, vis dėlto aš atiduosiu tamstą tiesiai į rankas tėvui. (*Orontui*) Štai, gerbiamasis, tamstos duktė! Vos, vos išplėšiau ją iš rankų žmogaus, su kuriuo ji pasiryžo pabėgti! Atvirai pasakysiu, aš tai padariau ne ją

mylėdamas, bet tamstą giliausiai gerbdamas, nes dėl jos poelgių aš turiu paniekinti ir užmiršti meilę, kuria dar taip neseniai aš visas jai liepsnojavau!

ORONTAS. O, menkysta moterie!

ERASTAS. (*kreipiasi į Žiuli*) Kaip? Tamsta išdrįsai su manimi šitaip pasielgti nepaisydama visos mano meilės! Aš nepeikiu tamstos už tai, kad paklausei tėvo valios. Jis visada, ką beveiktų, išmintingas ir teisingas. Iš aš nesiskundžiu, kad jis vietoj manęs kitą pasirinko. Jei jis netesėjo duotų man pažadų, tai jis tam turėjo savo motyvų! Jį įtikino, tas antrasis turtingesnis už mane keturiais ar penkiais tūkstančiais ekiu! O keturi ar penki tūkstančiai ekiu – suma nemaža, dėl jos žmogus gali žodžio ir netesėti! Bet tamsta! Kaip tamsta galėjai per vieną minutę užmiršti visą mano aistros kaitrą? Kaip tamstos meilė galėjo suliepsnoti kitam? Kaip tamsta galėjai sutikti gėdingai eiti su juo, neatsiklausus savo tėvelio ir nepaisydama visų tų nusikaltimų, kurie tam žmogui priskiriami?! Visas pasaulis tamstą pasmerks, o mano širdis to niekada tamstai neatleis!

ŽIULI. Na, ką padarysi! Ar aš kalta? Aš jį pamilau ir norėjau eiti su juo dėl to, kad mano tėvelis parinko jį man vyru. Ką jūs ten bekalbėtumėt apie jį, jis labai doras žmogus ir visi nusikaltimai, kuriuos jam prikiša – šlykštus melas ir šmeižtas.

ORONTAS. Nutilk, nedorėle! Aš geriau žinau.

ŽIULI. Turbūt, visa tai buvo tyčia paruošta ir, galimas dalykas, jis (*rodo į Erastą*) pats viską ir paruošė, kad tamsta pasišlykštėtumėte ponu de Pursonjaku.

ERASTAS. Aš? Tamsta laikai mane tokiems darbams tinkamu?

ŽIULI. Taip, tamsta!

ORONTAS. Nutilk, kvaiša! Nutilk, sakau tau!

ERASTAS. Ne, ne. Tik, neįsivaizduok, tamsta, kad aš turiu bent mažiausią norą suardyti tą santuoką ir kad meilė privertė mane bėgioti paskui tamstą! Aš jau pasakiau – veikiu išimtinai tik dėl pagarbos tamstos tėveliui! Aš negaliu leisti, kad toks ypatingos pagarbos vertas žmogus, kaip jis, taptų viso miesto pašėpiamu dėl tamstos beprotiškos elgsenos!

ORONTAS. Ponas Erastai, aš tamstai be galo skolingas!

ERASTAS. Sudie, gerbiamasis! Iš visos savo sielos stengiausi susigiminiuoti su tamsta. Dariau visa, ką galėjau pasiekti tą garbę. Bet man nepavyko, tamsta palaikei mane nevertu! Ką gi, tatai nesukliudys man išsaugoti visą savo aukštą pagarbą tamstai. Ir jeigu aš negalėjau tapti tamstos žentu, tai aš bent visą gyvenimą liksiu tamstos nuolankiu tarnu. (*Nori eiti.*)

ORONTAS. Palauk, pinas Erastai! Tamsta sugraudinai mano širdį ir aš atiduodu tamstai savo dukterį!

ŽIULI. Aš nenoriu jokio kito vyro, kaip tik ponas de Pursonjakas!

ORONTAS. O aš noriu, kad tu tučtuojau sutiktum tekėti už pono Erasto! Na, duok jam ranką!

ŽIULI. Ne, jokių būdu!

ORONTAS. Aš tuoj pilsiu porą antausių!

ERASTAS. Ne, ne, gerbiamasis! Prašau tamstą, nesuteikite tamsta jai skausmo.

ORONTAS. Ji turi manęs klausyti! Aš mokėsiu ją priversti!

ERASTAS. Ar tamsta nematai, kokia aistra tam žmogui ji dega? Ir ar tamsta nori, kad man atitektų kūnas, tuo tarpu kai širdis priklauso kitam?!

ORONTAS. Tai juk jis ją stačiai apkerėjo! Bet tamsta pamatysi, greit ji pakeis savo jausmus! Duok tamsta man savo ranką! Štai taip!

ŽIULI. Aš ne...

ORONTAS. Gana! Ranką! Štai taip!

ERASTAS. (*kreipiasi į Žiuli*) Tik nepamanyk, kad aš paduodu savo ranką iš meilės tamstai! Aš myliu tik tamstos tėvelį ir su juo tuokiuos!

ORONTAS. Aš nepaprastai tamstai dėkingas ir savo dukters kraitį pakeliu dešimčia tūkstančių eku. Greičiau notarą ir pasirašome santuokos sutartį.

UŽDANGA